

References

1. Rashid-ad-din Fazlallah. Oguz-name. Per. s persidskogo R. M. Shukjurova. – Baku: Jelm, 1987. – 128 s.
2. Abu-I-Gazi-han. Rodoslovnaja tjurok: pod nazvaniem «Rodoslovnaja istorija o tatarah»: V 2 tomah. G. F. Miller, 1-e izd. – SPb.: Pri Imp. Akademii Nauk, 1768. – T.1. – 483 s. T.2. – 480 s. – commons.wikimedia.org. pdf.
3. Abdul-Gazi-han. Rodoslovnaja turkmen. – Baku: Izd-vo «Azerb. Nacionalnoj Jensklopedii», 2002. – 146 s. (na azerb. jazyke).
4. Moisej. Kalankatukskij, Istorija Albanii; Gosh Mhtar. Albanskaja letopis'. – Baku: Jelm, 1993. – 296 s. (na azerb. jazyke).
5. Velihanly N. Arabskij Halifat i Azerbajdzhan. – Baku: Az. Gos. Izd-vo. 1993. – 157 s. (na azerb. jazyke).
6. Öztürk Mehmet. Oğuz Türkleri. – İstanbul: LEDO Yayıncılık, 2007. – 491 s. (na turec. jazyke).
7. Kashgari Mahmud. «Sobranija tjurkskih jazykov» («Divan lugat tat-turk»). I cild. – Baku: izd-vo «Ozan», 2006. – 512 s. (na azerb. jazyke).
8. Shirazi Hadzha Zejnabdin Ali Abdi bek. Dopol'nennye izvestii («Tekmilatul-ahbar»). – Baku: Jelm, 1996. – 200 s. (na azerb. jazyke).
9. Gasan bek Rumlu. Ahsanat-tavarih. 1-j tom. Perevod – Shahin Fazil. Jelektronnaja versija na pravah rukopisi. (na azerb. jazyke).
10. Iskender bek Turkman Munshi. Istorija ukrashatelja mira Abba-sa. – Baku: izd-vo «Shark-Garb», 2010. – 1144 s. (na azerb. jazyke).
11. Musavi T. M. Persojazychnye dokumenty po srednevekovoj istorii Azerbajdzhana (XVI–XVIII vv.). – Baku: Jelm, 1977. – 240 s. (na azerb. jazyke).
12. Ashurbeyli S. Gosudarstvo Shirvanshahov. – Baku: izd-vo «Abilov, Zejnalov i synovej», 2006. – 323 s. (na azerb. jazyke).
13. Buniatov Z. M. Izbrannye sochinenija v 3-h tomah. 2-j tom. Gosudarstvo Atabekov Azerbajdzhana. – Baku: Jelm, 1999. – 368 s.
14. al-Husajni Sadr ad-din Ali. «Ahbar ad-daulat as-Seldzhukijja» (Izdanie teksta, perevod. Vvedenie, primechanija i prilozhenija Z. M. Bunjataova). – Moskva: Glavnaja redakcija Vostochnoj literatury, 1980. – 272 s.
15. Ismailov Jel'dar. Praviteli Azerbajdzhana. Hronologicheskie i rodoslovnye tablicy. – Baku: Izd-vo «Ay-Ulduz», 1998.
16. Akty Sobrannye Kavkazskoj Arheologiceskoj Komissiej. V 12 tomah. – Tiflis. – T.II, 1868. – 1238 s.; T.V, 1873. – 1170 s.; T.VI, Ch.I, 1874. – 941 s.; T.VI, Ch.II, 1875. – II+950 s.; T.VIII, 1881.
17. Sir Harford Jones Brydges. The dynasty of the Kajars. – New York: ARN PRESS. A New York Times Company, 1973.
18. Umudlu I. B. Shyhlikskie. Jetno-istoricheskiy i genealogiceskij rakurs. Predislovie – akademik Tejmur Buniatov. – Baku: «Apostroff», 2015. – 676 s. (na azerb. jazyke).
19. Vekilov M. Karavannaja dorogoa dlinoju v zhizn'. – Baku: Jazychy, 1986. – 191 s. (na azerb. jazyke).

Umudlu I. B., scientific employee of the Department of Historical Ethnography, Institute of Archeology and Ethnography of ANAS (Azerbaijan), ismail.umudlu@mail.ru

About the history of genealogic tradition Azerbaijanis

The article based on local medieval sources on history, considers the history of rich genealogic tradition of Azerbaijanis. An early primary source is «Oguzname» by Fazlullah Rashid-al-Din (XIII century), where referring «anonymous Turkish historians» of the past presents the genealogy of ancient Oguz, and the «History of Albanian» (VII century) by Moisey Kalankatuyski says about the genealogy of the Albanian kings of the Aranshahiks dynasty. Further, in the example of the works of medieval Azerbaijani historians – Hasan bey Rumlu, Abdi Bey Shirazi, Iskender Bey Turkman this tradition is followed in relation to the governors of Azerbaijan from different ruling dynasties (Seljuks, Shirvanshahs, Garagoyunlu, Akkoyunlu, Safavids and others.). It is noted that at all times the Azerbaijani historians have attached great importance to this specific work, thanks to which today historians and ethnographers have a rich database of genealogical tables of the historical past of the people.

Keywords: Azerbaijan, beys and aghalars, Bey Committee, family tree, genealogy, Hasan bey Rumlu, Iskender bey Turkman.

Umudlu I. B., науковий співробітник відділу Історичної етнографії, Інститут археології та етнографії НАНА (Азербайджан), ismail.umudlu@mail.ru

Про історію генеалогічної традиції азербайджанців

Спираючись на місцеві середньовічні джерела з історії, розглядається багатий родовід традиції азербайджанців. Як раннє першоджерело наводиться «Огузнаме» Фазлаллаха Рашидадіна (XIII століття), де з посиланням на «анонімних тюркських істориків» минулого викладається родовід древніх огузів, а в «Історії Албанії» (VII століття) Мойсея Каланкатуєського йдеться про родовід албанських царів з династії Араншахіків. Далі в прикладі праць середньовічних істориків-азербайджанців Гасан бека Румлу, Абді бека Шіразі, Іскандер бека Туркман ця традиція простежується щодо правителів

Азербайджану з різних царських династій (Селджукиди, Шіріваншахи, Каракоїунлу, Аккоїунлу, Сефевіди і ін.). Відзначається, що в усі часи азербайджанські історики надавали великого значення цій специфічній роботі, завдяки якій сьогодні історики та етнографи володіють багатозначною базою таблиць родоводів історичного минулого народу.

Ключові слова: Азербайджан, беки і агалари, бекські комісії, родовід, генеалогія, Гасан бек Румлу, Іскандер бек Туркман.

* * *

УДК 930.85

Ховрич С. М., кандидат історичних наук, доцент, доцент, Таврійський національний університет ім. В. І. Вернадського (Україна, Київ), s.khovrych@ukr.net

СТАЖУВАННЯ СТУДЕНТІВ – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ ВИШВ РОСІЙСЬКОЇ ІМПЕРІЇ НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.

Мета статті: з'ясувати роль та значення стажування студентів деяких вишів у контексті системної підготовки наукових і технічних кадрів Російської імперії (початок ХХ ст.). У результаті проведеного дослідження автор дійшов висновку, що проходження студентами виробничої практики в цілому сприяло ґрунтовному засвоєнню ними професійних знань. Це був стратегічно правильний шлях щодо налагодження творчих зв'язків між досвідченими фахівцями і малодосвідченим студентством, коли передача досвіду та знань відбувалася безпосередньо під час виробничого процесу. Водночас не слід ідеалізувати систему освіти Російської імперії, де самодержавна форма правління все ж незначно впливала на останню.

Ключові слова: Україна, освіта, наука, університет, інститут, студенти, стажування.

Модернізація вищої освіти сучасної України передбачає посилення практичної спрямованості навчання. Це дозволить виховати ініціативних і самодостатніх суб'єктів сучасного ринку праці. Теоретичні знання студентів матимуть лише тоді якість значення, коли будуть апробовані у виробничих умовах. Стажування студентів, на наше переконання, здатне нейтралізувати формалізм самого освітнього процесу, адаптуючи його до вимог глобалізованого світу науки та економіки.

Студентська субкультура традиційно перебуває під активним впливом інших субкультур, що надає їй особливий динамічності. Стажування, як одна із важливих форм практичної підготовки фахівців, створювало передумови для зближення адептів-початківців з досвідченими фахівцями. Закріплюючи, в умовах виробничої практики, набуті в навчальних аудиторіях теоретичні знання, студенти одночасно пізнавали побут й культурні вподобання представників різних професійних верств. У цьому, зокрема, проявлялися також елементи соціально-культурної діяльності. Аналізуючи специфіку взаємодії студентства з місцевою громадою, український дослідник Іван Посохов у статті «Студенти університетів Російської імперії ХІХ – початку ХХ ст. і місцеве суспільство» констатував: «У результаті цього [взаємодії студентства з іншими соціальними групами. – С. Х.] знавало змін не лише студентство, але й відбувалися інші модифікації. Такі контакти відзначалися різним ступенем інтенсивності та відбувалися за різних умов» [8, с. 38].

Серед науковців, які торкнулися проблеми стажування студентів зазначеного періоду, слід назвати таких: Н. Шип, І. Іванов, О. Драч, І. Посохов та інші. Водночас це питання залишається недостатньо розробленим і потребує ґрунтовного дослідження.

Мета статті: з'ясувати роль та значення стажування студентів деяких вишів у контексті системної підготовки наукових і технічних кадрів Російської імперії (початок ХХ ст.).

Майбутні спеціалісти стажувалися там, де вони мали навчитися чомусь практично. Під час проходження практики, наголосимо, від них вимагалися якісні теоретичні знання базового рівня; а вже сприяти їхньому професійному становленню – завдання відповідних наставників. У системі вищої комерційної освіти, зробимо акцент, з винятковим пієтетом ставилися до організації екскурсій та відряджень: «Якщо в системі вищої освіти наукові екскурсії і відрядження незамінні за своїм педагогічним призначенням, то у системі вищої комерційної освіти роль їх поглиблюється тим, що ніякі академічні заняття не зможуть дати такої школи живих вражень у вибраній спеціальній галузі, яка особливо необхідна майбутнім практичним діячам на економічному поприщі» [6, с. 39].

Як відомо, студенти того чи іншого вишу проходили практику на території самої Російської імперії, а також за кордоном. Рада Київського комерційного інституту (нині – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана), надаючи пріоритетного значення практичній підготовці своїх вихованців, навіть ухвалила спеціальне рішення щорічно на засоби інституту посилати за кордон 15 – 20 студентів [6, с. 38].

Студіююча молодь технічних спеціальностей охоче стажувалася на діючих виробничих об'єктах, оскільки тут можна було оволодіти необхідними навичками та вміннями не лише для подальшого успішного навчання, але в майбутньому й для вдалого кар'єрного росту. Скажімо, з дозволу адміністрації Товариства Московсько–Кієво–Воронізької залізниці певна група студентів отримала нагоду взяти участь у будівництві залізниці Одеса – Бахмач. Тут проходили практику вихованці навчальних закладів міст С.–Петербурга, Москви, Риги і т.д. Студенти–практиканти за свою роботу отримували 50 рублів за місяць, підйомних не передбачалося. Добиралися молоді люди на місце проходження практики за рахунок роботодавця. Згідно архівних документів, 6 квітня 1910 р. керуючий у справах даної установи повідомив начальника одного із відділів, що у нього мають пройти літню практику студенти провідних технічних вишів, а саме: Київського політехнічного інституту (Б. Дебагорій–Мокрієвич, М. Шипович, О. Сиволап), Інституту інженерів шляхів сполучення (К. Богданов), Петербурзького політехнічного інституту (нині – Санкт–Петербурзький державний політехнічний університет, РФ) (А. Манучаров) [11, арк. 9].

А в 1911 р. на літню практику до Одеси прибули, зокрема, студенти Київського університету (нині – Київський національний університет імені Тараса Шевченка), Московського інженерного училища (нині – Московський державний університет шляхів сполучення, РФ) та навіть Лемберзького (Львівського) політехнічного інституту (нині – Національний університет «Львівська політехніка»). Після прибуття, студенти заповнювали «Приемную записку поступившего на службу по постройке железно–дорожной линии Одесса – Бахмач» (анкету), котра

пізніше надсилалася керуючому у справах установи. В анкеті вказувалися персональні дані: віросповідання, національність, сімейний стан та інше. Стажист від інженерного училища В. Нікольський прибув на практику 31 травня, а поляк І. Мікоша – 1 червня 1911 р. Після завершення практики організація надавала характеристику на кожного стажера, де обов'язково зазначався перелік виконаних ним робіт і головний підсумок щодо їхньої якості. Так, позитивну характеристику отримав з місця роботи практикант–студент Московського інженерного училища Фамінський. Роботодавці відзначили, що він чітко виконував усі покладені на нього завдання різної складності: проекти, креслення і так далі він доводив до логічного кінця.

В 1912 р. в Одесу на літню практику відправлені: В. Шудека (вихованець С.–Петербурзького технологічного інституту, нині – Санкт–Петербурзький державний технологічний інститут, РФ), уже згадуваний І. Мікоша, В. Александров (Ризький політехнічний інститут, нині – Ризький технічний університет, Латвійська республіка) т.ін. 6 липня 1912 р. повідомлялося про те, що О. Байер (Московське імператорське інженерне училище) також мав приїхати до Одеси, однак для нього зробили виняток: офіційно зарахований десятником з 1 липня, хоча прибув 4 липня. Наступного року (1913 р.) в Одесу на літню практику були направлені: О. Байер (Московське імператорське інженерне училище), А. Манучаров (С.–Петербурзький політехнічний інститут) т.ін. [11, арк. 32–33, 48, 58–58зв, 60, 64–65, 69, 78–79, 90–91].

Звертаємо увагу, що жінки нарівні з чоловіками також проходили навчально–виробничу практику, виконуючи увесь обсяг поставлених завдань. Наприклад, 1913 р. на літню практику відрядили слухачку С.–Петербурзьких жіночих політехнічних курсів Є. Бреневу [11, арк. 90]. Водночас не забуваймо про «...морально–етичні упередження про незручність спільного слухання лекцій молоддю обох статей, поширені серед урядовців, яких підтримувала невелика частина соціуму та публіцистики» [4, с. 50]. Вступу жінок до університетів протидіяли чиновники різних щаблів навіть в умовах революційних заворушень в імперії. Так, попечитель Харківського навчального округу зажадав пояснень від ректора місцевого університету Дмитра Івановича Багалія (1857–1932) щодо допуску жінок у навчальні аудиторії [5, с. 120–121].

Тож наполегливістю й успіхами в навчанні курсистки поступово змінювали (руйнували) усталені стереотипи консервативної частини суспільства, зокрема щодо образу жінки–інженера. Тим паче серед студентів–чоловіків спостерігався запит на соціально активну незалежну жінку–побратима: «У жінках, – зазначив сучасний український дослідник Іван Посохов, – студенти також прагнули віднайти однодумців, осіб із глибокими ідейними переконаннями. Наприкінці століття студентство прагнуло ще більшого розвитку жінок, їх ідейного перевиховання та активної участі в суспільному житті» [9]. Врешті–решт, на початку ХХ ст., через постійне скорочення чисельності студентів, численні клопотання жінок і громадських організацій, вдалося реалізувати програму сумісного навчання жінок і чоловіків [4, с. 53].

Коротко, проходження практики студентами створювало передумови для формування когорти кваліфікованих спеціалістів. В підросійській Україні проходили практику з різних міст імперії: Москви, С.-Петербурга, Риги і т.д. Для цього тут були створені відповідні умови. На базі практики виявлявся справжній потенціал майбутніх спеціалістів щодо якісного виконання ними практичних задач.

В залежності від поставлених завдань, практиканти, щоби досягти бажаних результатів, здійснювали збір, аналіз та обробку зібраного матеріалу. Наприклад, в 1909 р. четвертокурсник університету св. Володимира О. Лоначевський–Петруняка опрацював колекції рослин, зібраних ним особисто в околицях Києва та на Кавказі (тут ним знайдено і описано новий вид василька); результати копійної роботи він виклав, зокрема, у заліковому творі «*Rosa tomentella Zeman*». А студент І. Странський обробляв гербарій (близько 700 видів рослин), зібраний в Родопських горах у південній Болгарії [2, арк. 9–10].

Із Уралу, де П. Вольсов побував разом із П. Грицинським, до Києва була доставлена колекція азбесту. Під керівництвом досвідчених фахівців студент П. Вольсов детально вивчив характеристику азбесту, з'ясувавши його сильні (не проводить електричного струму, не піддається вогню) і слабкі сторони (деякі види азбесту не відповідають вимогам виробника) [1, с. 45–47]. Ним констатовано важливість використання азбесту в сфері промисловості (насамперед в якості теплоізоляційного матеріалу): «Але всі ці недоліки, – писав П. Вольсов у своєму «Звіті про відрядження на Урал», – тонуть в масі корисних властивостей» [1, с. 45]. Слухач восьмого семестру економічного відділення Ж. Кассіс відвідав Персію (Іран), звідки привіз ряд предметів перського виробництва для організованого музею при Київському комерційному інституті [3, арк. 352]. Таким чином, виробнича практика приносила користь і самим студентам, виховуючи в них кращі якості конкурентоздатних фахівців, і вишам (формування науково–педагогічних кадрів відбувалося належним чином), і науці (вітчизняні колекції фауни, флори, геології і мінералогії поповнювалися цікавими екземплярами, а особисті спостереження і зроблені висновки додавали ще один маленький штрих до загальної картини уявленого натуралістів про природу). Зусилля О. Лоначевського–Петруняка, І. Странського, Ж. Кассіса, П. Вольсова та інших стажерів зосереджувалися в тих напрямках, котрі тоді вважалися перспективними. Цих та інших студентів, ймовірно, єднала любов до своєї спеціальності, працелюбність, наполегливість, зрештою, бажання бути корисними науці.

Наведемо ще такі приклади. Улітку 1902 р. студенти–агрономи Київського політехнічного інституту (нині – Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря Сікорського») М. Скрябін та Г. Гуревич проходили стажування на Мурманській біологічній станції, котрою тоді (1899–1902) керував зоолог Олександр Кельсійович Лінко (1872–1912) [10, с. 3–10]. Ініціатором поїздки був знаний ентомолог, професор Юлій Миколайович Вагнер (1865–1945/1946). Метою перебування на біологічній станції, як і у вищезгаданих студентів, було практичне знайомство із справою,

а також оформлення колекцій. Умови для роботи були важкими: віддаленість станції від населеного пункту, що спричинило деякі незручності у постачанні продуктів харчування, незвичні природні умови тощо. Все це компенсувалося активною студентською позицією. Оптимізм та невичерпний ентузіазм студентів постійно заохочувалися з боку розумного і чуйного вченого, начальника станції О. Лінко. І хоча колекція М. Скрябіна і Г. Гуревича за обсягом дещо поступалися колекціям, приміром, О. Лоначевського–Петруняка та І. Странського, для обох студентів життя на станції виявилось чудовою практичною школою. Близько 300 екземплярів морських тварин були використані для досліджень в лабораторії закладу.

Отже, навчальні заклади мали щонайменше подвійну користь від студентського стажування:

- підготовка студентів до самостійних наукових пошуків;
- поповнення навчальних кабінетів необхідним матеріалом для проведення на високому рівні лабораторно–практичних занять.

В контексті вище написаного хотілося б згадати і про тематичні екскурсії, котрі користувалися особливою популярністю серед студіюючої молоді. Їх можна розглядати в якості доповнення до виробничої практики. Адже під час проведення подібних екскурсій наукові завдання успішно поєднувалися з дозвіллям. Окрім того, з'являлася нагода побувати в інших регіонах, де, приміром, можна було поспілкуватися з цікавими людьми, дізнатися від них про щось нове. Під час подібних подорожей студенти зазвичай опановували, крім професійних, комунікативні навички та вміння, що пізніше неабияк сприяло виробленню ними власної стратегії професійного росту. Так, в 1916 р. відомий український геолог, географ і педагог Павло Аполлонович Тутковський (1858–1930) організував для студентів університету св. Володимира геологічну екскурсію в районі річки Волга. Учасники екскурсії змогли порівняти красиви різних куточків України і Росії, самостійно виявити їхні відмінності. Результат цікавої екскурсії – чимале зібрання колекції раковин моллюсків, які були унікальними і цінними з наукової точки зору [7, с. 64]. І це попри те, що не всі бажані змогли взяти участь в екскурсії: «На екскурсію спочатку записалося багато студентів, але обставини воєнного часу не дозволили всім взяти участь. В результаті в дорогу відправилось 12 осіб» [7, с. 64].

Таким чином, у результаті проведеного дослідження автор дійшов висновку, що проходження студентами деяких вишів Російської імперії (початок ХХ ст.) виробничої практики в цілому сприяло ґрунтовному засвоєнню ними професійних знань. Це був стратегічно правильний шлях щодо налагодження творчих зв'язків між досвідченими фахівцями і малодосвідченим студентством, коли передача досвіду та знань відбувалася безпосередньо під час виробничого процесу. Водночас майбутні фахівці виховували в собі такі риси, як самостійність мислення, відповідальність тощо. Талановита та енергійна молодь, правильно скерована, долала перешкоди і досягала позитивних результатів. Також зауважимо, що не слід ідеалізувати систему освіти Російської імперії, де самодержавна форма правління все ж негативно впливала на останню.

Список використаних джерел

1. Вольсов П. Отчет о командировке на Урал / П. Вольсов // Записка о Киевском коммерческом институте (1910 год). – К.: Тип. И. Ч. Чоколова, 1910. – С.33–62.
2. Державний архів міста Києва. – Ф.16. – Оп.465. – Спр.338.
3. Там само. – Ф.153. – Оп.8. – Спр.62.
4. Драч О. О. Навчання жінок в університетах: практика вирішення питань в Російській імперії / О. О. Драч // Вісник Черкаського університету. Серія: Історичні науки. – 2014. – №19. – С.47–54.
5. Иванов А. Е. Студенчество России конца XIX – начала XX века: Социально-историческая судьба [Текст] / А. Е. Иванов. – М.: РОССПЭН, 1999. – 416 с.
6. Лортікян Е. Розвиток економічної та комерційної освіти в Україні на початку XX ст. / Е. Лортікян // Вісник ТДТУ (Історія). – 1996. – №1. – С.35–45.
7. Оноприенко В. И. Павел Аполлонович Тутковский: 1858–1930 [Текст] / В. И. Оноприенко. – М.: Наука, 1987. – 156 с.: ил. – (Научно-биографическая литература).
8. Посохов І. С. Студенти університетів Російської імперії XIX – початку XX ст. і місцеве суспільство / І. С. Посохов // Історичний архів. Наукові студії: зб. наук. пр. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. – Вип.5. – С.38–43.
9. Посохов І. С. Студентська субкультура: становлення та еволюція (на матеріалах російських університетів XIX – поч. XX ст.) [Текст]: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.02 / Посохов Іван Сергійович; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2010. – 20 с. – Режим доступу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2010/10PISUPS.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
10. Скрябин Н. П., Гуревич Г. И. Краткий отчет о поездке на Мурманскую Биологическую станцию летом 1902 г. / Н. П. Скрябин, Г. И. Гуревич // Известия Киевского политехнического института императора Александра II. – К.: Тип. С. В. Кульженко, 1903. – Кн.3. – Год 3. – Отдел естественно-исторический и агрономический. – С.3–10.
11. Центральний державний історичний архів України, м. Київ. – Ф.704. – Оп.21. – Спр.653.

References

1. Vol'sov P. Otchet o komandirovke na Ural / P. Vol'sov // Zapiska o Kievskom kommercheskom institute (1910 god). – K.: Tip. I. Ch. Chokolova, 1910. – S.33–62.
2. Derzhavnyy arhiv mista Kyjeva. – F.16. – Op.465. – Spr.338.
3. Tam samo. – F.153. – Op.8. – Spr.62.
4. Drach O. O. Navchannya zhinok v universytetah: praktyka vyri-shennja pytannja v Rosijs'kij imperii' / O. O. Drach // Visnyk Cherkas'kogo universytetu. Serija: Istorychni nauky. – 2014. – №19. – S.47–54.
5. Ivanov A. E. Studenchestvo Rossii konca XIX – nachala XX veka: Social'no-istoricheskaja sud'ba [Tekst] / A. E. Ivanov. – M.: ROSSPJeN, 1999. – 416 s.
6. Lortikjan E. Rozvytok ekonomichnoi' ta komercijnoi' osvity v Ukra'ni na pochatku XX st. / E. Lortikjan // Visnyk TDTU (Istorija). – 1996. – №1. – S.35–45.
7. Onoprienko V. I. Pavel Apollonovich Tutkovskij: 1858–1930 [Tekst] / V. I. Onoprienko. – M.: Nauka, 1987. – 156 s.: il. – (Nauchno-biograficheskaja literatura).
8. Posohov I. S. Studenty universytetiv Rosijs'koi' imperii' XIX – pochatku XX st. i misceve suspil'stvo / I. S. Posohov // Istorychnyj arhiv. Naukovi studii': zb. nauk. pr. – Mykolaj'v: Vyd-vo ChDU im. Petra Mogyly, 2010. – Vyp.5. – S.38–43.
9. Posohov I. S. Students'ka subkul'tura: stanovlennja ta evolucija (na materialah rosij's'kyh universytetiv XIX – poch. XX st.) [Tekst]: avtoref. dys. ... kand. ist. nauk: 07.00.02 / Posohov Ivan Sergijovyč; Hark. nac. un-t im. V. N. Karazina. – H., 2010. – 20 s. – Rezhym dostupu: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&Z21ID=&Image_file_name=DOC/2010/10PISUPS.zip&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1
10. Skryabin N. P., Gurevich G. I. Kratkij otchet o poezdke na Murmanskiju Biologicheskiju stanciju letom 1902 g. / N. P. Skryabin, G. I. Gurevich // Izvestija Kievskogo politehnicheskogo instituta imperatora Aleksandra II. – K.: Tip. S. V. Kul'zhenko, 1903. – Kn.3. – God 3. – Otdel estestvenno-istoricheskij i agronomicheskij. – S.3–10.
11. Central'nyj derzhavnyj istorychnyj arhiv Ukra'ny, m. Kyi'v. – F.704. – Op.21. – Spr.653.

Khovrych S. M., Doctor of Philosophy, Assistant Professor, Assistant Professor V.I. Vernadsky Taurida National University (Ukraine, Kyiv), s.khovrych@ukr.net

Training students – an important part of the educational and training process universities Empire in the early XX century

The purpose of the article: clarify the role and importance of training students of some universities in the context of the systematic training of scientific and technical personnel of the Russian empire (the beginning of the XX century). As a result of research the author concluded that passing students practical training in general contributed thorough assimilation of their professional expertise. It was a strategically correct way to forge creative links between experienced professionals and inexperienced students, where the transfer of experience and knowledge took place directly during the manufacturing process. However, we should not idealize the education system of the Russian Empire, where autocratic government still adversely affect the latter:

Keywords: Ukraine, education, science, university, college students, internships.

* * *

УДК 341.123(477)(091)«19/20»

Кульчицька О. В.,

кандидат історичних наук, доцент, докторант,
Запорізький національний університет
(Україна, Запоріжжя), olenakulchitska@rambler.ruНЕПОСТІЙНЕ ЧЛЕНСТВО УКРАЇНИ
В РАДІ БЕЗПЕКИ ООН: МИНУЛЕ ТА СУЧАСНЕ

Розглянута важлива роль Ради Безпеки ООН, рішення якої мають обов'язкову силу. Показано статус непостійного члена Ради Безпеки ООН та діяльність України в цьому статусі. Звернуто увагу на внесок України у справу забезпечення дотримання цілей та принципів Статуту ООН. Здійснено історичний огляд непостійного членства України в Раді Безпеки ООН протягом 1948–1949 рр., 1984–1985 рр., 2000–2001 рр. та окреслені пріоритетні діяльності на 2016–2017 рр.

Ключові слова: ООН, Україна, Рада Безпеки ООН.

Геополітичні виклики XXI ст. не зробили світ безпечнішим, а проблеми колективної, регіональної та національної безпеки набули гостроти свого звучання. Згідно зі ст.24 Статуту ООН головна відповідальність за підтримку міжнародного миру й безпеки покладено на Раду Безпеки Організації Об'єднаних Націй [1, с. 21].

Рішення Ради Безпеки на відміну від усіх інших органів системи ООН мають обов'язкову силу. Тільки Рада Безпеки відповідно до Статуту ООН, наділена правом приймати рішення про проведення операцій з використанням збройних сил ООН, або може вимагати від членів ООН застосування різного роду санкцій. Рада також виносить рекомендації щодо прийому нових держав до складу ООН, розглядає питання про виключення з членів ООН, про обрання Генерального секретаря. Разом з Генеральною Асамблеєю ООН вибирає членів міжнародного суду ООН і приймає заходи для виконання рішень останнього.

Представники Ради Безпеки ООН наділені широкими повноваженнями у справі мирного урегулювання міжнародних конфліктів, військових сутичок між державами, припинення актів агресії і відновлення міжнародного миру. До складу Ради Безпеки входять п'ять постійних членів – Росія, США, Великобританія, Франція, Китай – і десять непостійних членів, обраних відповідно до принципу справедливого географічного представництва строком на два роки без права негайного переобрання.

Непостійне членство країни в Раді Безпеки ООН також відіграє значну роль в забезпеченні її успішної роботи. Така держава протягом визначеного Статутом терміну повинна ефективно сприяти роботі Радбезу